EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 27.6.2024
COM(2024) 259 final

KOMISSION KERTOMUS

EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE

euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles IV -ohjelman täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2023

KOMISSION KERTOMUS

EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE

euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles IV -ohjelman täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2023

1. Yleistä

Perikles IV -ohjelma, jäljempänä ’ohjelma’, on tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskeva toimintaohjelma euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä. Se korvaa Perikles 2020 -ohjelman, joka oli käytössä vuosina 2013–2020, ja Perikles-ohjelman, joka oli käytössä vuosina 2002–2013. Ohjelma perustettiin 20. toukokuuta 2021 annetulla **Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/840**[1]. **Sen soveltaminen ulotettiin muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin 21. syyskuuta 2021 annetulla neuvoston asetuksella (EU) 2021/1696**[2]**.** Asetuksessa (EU) 2021/840 vahvistetaan ohjelman jatkuvan 31. joulukuuta 2027 saakka. **Asetuksen 12 artiklan 3 kohdassa** edellytetään, että komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittaiset tiedot ohjelman tuloksista. Tällä vuosikertomuksella vastataan kyseiseen vaatimukseen vuoden 2023 osalta. Kertomuksessa annetaan tietoja Perikles IV -ohjelman sitoumuksista ja sen täytäntöönpanosta vuonna 2023 sekä niistä vuonna 2023 toteutetuista toimista, joihin sidottiin varoja edellisten vuosien ja edellisen ohjelmasukupolven aikana.

2. Vuoden 2023 työohjelman mukaiset sitoumukset

Ohjelman täytäntöönpanoa varten vuoden 2023 talousarvioksi vahvistettiin 667 060 euroa, ja se rahoitettiin Euroopan unionin vuoden 2023 yleisen talousarvion budjettikohdasta 06 03 01 00[3]. Vuonna 2023 varoja sidottiin yhteensä 666 252,15 euroa, mikä vastaa 99,88 prosenttia tästä kokonaistalousarviosta. Ohjelma pannaan täytäntöön käyttäen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten yhteisrahoittamia toimia (avustuksia) ja komission suoraan järjestämiä komission toimia. Sitoumuksen kokonaismäärä sisältää myös 26 328 euron sitoumuksen, jolla katetaan osittain eGrants-työkalun eli täysin sähköisen (paperittoman) avustusten hallinnointijärjestelmän vuotuiset käyttökustannukset.[4] Toimintamäärärahojen budjettikohdan lisäksi Euroopan unionin yleisen talousarvion budjettikohdasta 06 01 02 00[5] asetettiin saataville 200 000 euroa. Tästä määrästä 175 115,50 euroa sidottiin tukitoimenpiteisiin, kuten ohjelman väliarviointiin ja vuotuisen eGrants-maksun loppuosaan.[6] Erityisesti Perikles IV -ohjelman väliarviointiin sidottiin 156 502,50 euroa. Perikles IV -asetuksen 13 artiklassa säädetään, että Perikles IV -ohjelman

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/840, annettu 20 päivänä toukokuuta 2021, tietojenvaihto-, avunanto- ja koulutusohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2021–2027 (Perikles IV -ohjelma) ja asetuksen (EU) N:o 331/2014 kumoamisesta.

[2] Neuvoston asetus (EU) 2021/1696, annettu 21 päivänä syyskuuta 2021, tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2021–2027 (Perikles IV -ohjelma) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/840 soveltamisen ulottamisesta muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin.

[3] Budjettikohta 06.030100: Euron suojaaminen rahanväärennykseltä.

[4] eGrants-välineen käyttö oli kokonaisuudessaan 44 941 euroa.

[5] Budjettikohta 06.010200: Tukimenot, jotka liittyvät euron suojaamiseen rahanväärennykseltä.

[6] Loput 24 884,50 euroa siirrettiin takaisin budjettipääosastolle.

väliarviointi on tehtävä viimeistään neljän vuoden kuluttua ohjelman toteuttamisen käynnistymisestä, joka tapahtui vuonna 2021. Väliarvioinnissa (joka kattaa vuodet 2021–2023) arvioidaan muun muassa ohjelman tavoitteiden saavuttamista vaikuttavuuden, tehokkuuden, merkityksellisyyden, johdonmukaisuuden ja EU:n tason lisäarvon kriteerien perusteella.

Ohjelman täytäntöönpano kuvastaa jäsenvaltioiden ja komission sitoutumista euron suojaamiseen väärentämiseltä. Eurovääreennösten torjunnan asiantuntijaryhmässä käydyt keskustelut vuotuisesta strategiasta mahdollistivat sen, että tärkeimpiä uhkia voitiin käsitellä ja sitoa 99,88 prosenttia kokonaistalousarviosta vuonna 2023. Ohjelmasta sitouduttiin rahoittamaan yhteensä kymmentä hanketta[7]. Jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta peräisin olevista hakemuksista hyväksyttiin yhdeksän. Tämän lisäksi rahoitettiin yhtä komission toimea.

Komission toimi toteutettiin vuonna 2023 ja yksi avustus toteutettiin osittain vuonna 2023, minkä lisäksi loput avustukset toteutetaan kokonaisuudessaan vuonna 2024 ja sen jälkeen.

Kuvio I ja kuvio II: Rahoitettujen toimien tyyppi ja lukumäärä jäsenvaltioittain (toimet, joihin sidottiin varoja vuonna 2023, ks. liite I)

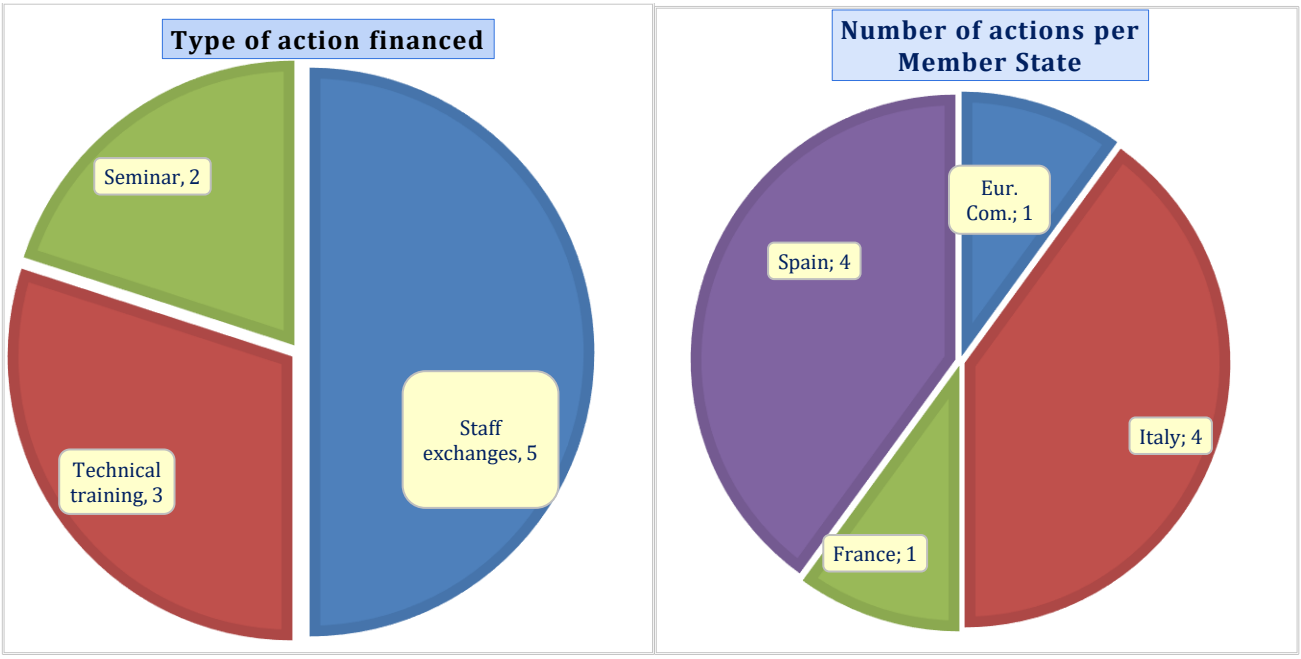

Huomionarvoista on, että Italia ja Espanja eli kaksi jäsenvaltiota, joihin euron väärentäminen vaikuttaa eniten, saivat tänä vuonna jälleen Perikles-avustuksia.

Toimet, joihin sidottiin varoja vuonna 2023, koostuvat viidestä henkilöstövaihdosta, kolmesta teknisestä koulutuksesta ja kahdesta seminaarista. Toimia on määrä toteuttaa sekä EU:ssa että sen ulkopuolella riippuen täsmällisistä euron väärentämiseltä suojaamisen tarpeista. Ohjelman perustamisesta lähtien sen alueellista toimintatapaa on pyritty lujittamaan toteuttamalla toimia, joihin osallistuu väärennösten torjunnan kannalta erityisen tärkeitä maailman alueita.

[7] Kattava yleiskatsaus Perikles-toimista, joihin varoja sidottiin vuonna 2023, on liitteessä I.

3. Toimien toteutus vuonna 2023[8]

Yleiskatsaus

Tässä osiossa tarkastellaan kaikkien Perikles-rahoitteisten toimien toteutusta kalenterivuonna 2023. Näin ollen tarkastellaan sekä Perikles IV -ohjelman vuosien 2021, 2022 ja 2023 talousarvioista rahoitettujen toimien (kuuden avustuksen ja kahden komission toimen) että aiemmista Perikles 2020 -ohjelman talousarvioista rahoitettujen toimien (kolmen avustuksen) toteutusta. Tällä korostetaan ohjelman suunnittelun jatkuvuutta ja tuodaan esille vuosittain toteutettavien toimien avulla saavutettu Perikles-ohjelman vaikuttavuus euron suojaamisessa rahanvääreennykseltä.

Vuonna 2023 toteutettiin yhteensä seuraavat 13 Perikles-rahoitteista toimea:

- yhden vuonna 2023 sidotun avustustoimen osittainen täytäntöönpano Italiassa
- vuosina 2021–2022 sidottujen kuuden avustustoimen toteutus jäsenvaltioissa: nämä toimet toteuttivat Espanja (kolme toimea), Kroatia (kaksi toimea) ja Italia (yksi toimi)
- vuosina 2019–2020 sidottujen kolmen avustustoimen toteutus jäsenvaltioissa: nämä toimet koostuvat useista vaiheista (esimerkiksi henkilöstövaihdot ja seminaarit), jotka kestävät pidempään kuin yhden kalenterivuoden, ja Italia, Romania ja Ranska toteuttavat ne osittain
- kolmen komission toimen toteutus (yksi sidottu vuonna 2023).

Edellä mainitut toimet koostuvat seitsemästä henkilöstövaihdosta, kahdesta konferenssista ja neljästä teknisestä koulutuksesta (ks. myös edellä oleva 2 kohta). Edellä mainittuihin toimiin arvioidaan osallistuneen yhteensä 526 asiantuntijaa.

[8] Kattava yleiskatsaus vuonna 2023 toteutetuista Perikles-toimista on liitteessä II.

Kuvio III ja kuvio IV: Osallistujien alkuperä ja ammatillinen tausta (vuonna 2023 toteutetut toimet, ks. liite II)[9]

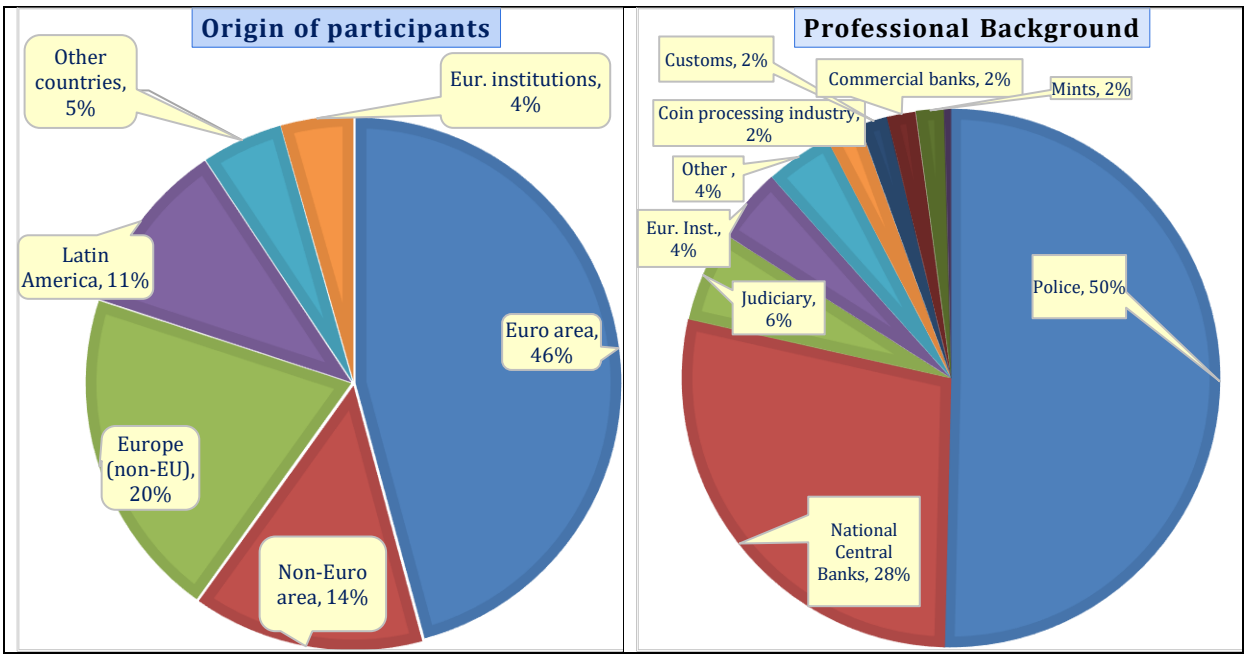

Osallistujat tulivat 54 maasta. Suurin osa koulutukseen osallistuneista (80 %) on eurooppalaisia: 46 prosenttia on euroalueen jäsenvaltioista, kun taas euroalueen ulkopuolisista jäsenvaltioista tulevien osuus on 14 prosenttia ja EU:n ulkopuolisista Euroopan maista tulevien osuus 20 prosenttia. Koulutukseen osallistuneista 11 prosenttia oli Latinalaisesta Amerikasta. Osallistuneista 4 prosenttia oli EU:n toimielinten edustajia, 1 prosentti Afrikasta ja Lähi-idästä sekä 5 prosenttia muilta alueilta.

Ammatillisesta taustasta voidaan todeta, että poliisivoimien henkilöstön osuus oli 50 prosenttia kaikista osallistujista. Suuri osuus johtuu siitä, että poliisiviranomaiset ovat etulinjassa euron väärentämisen torjunnassa ja poliisihenkilöstöön kuuluu sekä rikostutkijoita että teknistä henkilökuntaa. Muiden osallistujaryhmien osuus kokonaismäärästä oli 50 prosenttia. Kansallisten keskuspankkien asiantuntijoiden osuus tästä on 28 prosenttia, joten he muodostavat osallistujien toiseksi suurimman ryhmän. Vuoden 2022 tapaan myös vuonna 2023 useissa toimissa keskityttiin keskuspankkien osallistumiseen. Muita osallistujaryhmiä olivat oikeuslaitoksen (6 %) ja EU:n toimielinten (4 %) jäsenet sekä rahapajojen (2 %) ja tullin (< 2 %) edustajat, mikä on osoitus osallistujien monipuolisesta ammatillisesta taustasta. Komission toimeen ”Foorumin 1210 viides kokous” osallistui runsaasti kolikonkäsittelylaitteiden valmistajien edustajia (2 %) jo viidettä vuotta peräkkäin, mikä osoittaa yksityisen sektorin olevan edelleen merkittävä sidosryhmä rahanväärennyksen torjunnassa. Tämän perusteella voidaan sanoa, että ohjelman täytäntöönpanossa otetaan huomioon asetuksen (EU) N:o 2021/840 mukainen ylikansallinen ja monialainen ulottuvuus erittäin monipuolisesti.

[9] Kaikki tiedot koskevat sekä Perikles IV -ohjelmasta rahoitettuja toimia että Perikles 2020 -ohjelmasta rahoitettuja toimia.

Toteutuksen pääkohdat vuonna 2023

Ohjelmassa onnistuttiin vuonna 2023 jatkamaan ja edelleen tehostamaan alueellista yhteistyötä Kaakkois-Euroopassa ja Latinalaisessa Amerikassa:

- Vuonna 2023 toteutettiin useita Perikles-ohjelman toimia, joissa keskityttiin vahvan yhteistyön edistämiseen ja ylläpitämiseen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä Kaakkois-Euroopassa. Näihin kuuluivat kaksi Italian CCAFM:n (Comando Carabinieri Antifalsificazione Monetaria) järjestämää toimea (henkilöstövaihtoa), GDF:n (Guardia di Finanza) ja Romanian poliisin (GIRP) järjestämät konferenssit sekä Kroatian keskuspankin järjestämä euron suojaamista käsittelevän Balkanin verkoston (BNEP) viides konferenssi, jonka tarkoituksena on edistää tiiviimpää yhteistyötä Kaakkois-Euroopan maiden välillä. Lisäksi Chișinăussa (Moldova) järjestettiin komission koulutustoimi euron suojaamisesta rahanväärennykseltä. Siihen osallistuivat tärkeimmät toimivaltaiset viranomaiset, jotka ovat mukana valuuttojen (myös euron) suojaamisessa rahanväärennykseltä Moldovassa: poliisi/sisäministeriö, keskuspankki, oikeuslaitos ja tulli.
- Espanjan BIBE (Brigada de Investigación del Banco de España) järjesti Bogotássa (Kolumbia) Latinalaisen Amerikan maiden asiantuntijoille suunnatun rahanväärennystä koskevan koulutuksen, johon osallistui viranomaisia 15:stä Latinalaisen Amerikan maasta. Toimella edistettiin toimenpiteitä euron suojelemiseksi väärentämiseltä Latinalaisen Amerikan maissa, jotka saattavat olla sille alttiita. Tämä toimi tuki myös valuuttaväärennysten torjuntaa käsittelevien kansallisten keskustoimistojen perustamista ja toimintaa osallistuvissa maissa. Argentiina perusti tällaisen toimiston aiempien samanmuotoisten koulutusten perusteella.

Ohjelman täytäntöönpanolle vuonna 2023 on myös ollut ominaista toimet, joissa on keskitytty rahanväärentämisen torjunnan ajankohtaiseen kehitykseen:

- Useissa toimissa käsitelty painopiste oli korkealaatuisten väärennösten torjuminen, asetuksen (EU) N:o 1210/2010 täytäntöönpano ja kiertoon kelpaamattomien eurokolikoiden käsittely. Tähän keskittyviin toimiin kuuluivat Espanjan keskuspankin teknisille asiantuntijoille järjestämä väärennettyjen kolikoiden analysointia koskeva koulutustoimi ja komission toimena järjestetty ”Foorumin 1210 viides kokous”, joka kokosi yhteen kolikonkäsittelylaitteiden ja kansallisten metallirahojen tutkimuskeskusten sidosryhmiä. Vuonna 2023 saatiin myös päätökseen tutkimus ”Nanoguard 3, korkean turvallisuustason kolikoiden kehittäminen ja teollistaminen”. Tämä tutkimus, johon osallistui rahapajoja Itävallasta, Ranskasta ja Saksasta ja jonka tärkeimpänä edistäjänä on Ranskan rahapaja (Monnaie de Paris), on uusi askel kohti eurokolikoiden turvaominaisuuksien vahvistamista.
- Useilla toimilla puututtiin internetin / pimeän verkon aiheuttamaan uhkaan, esimerkiksi ulkoasultaan muutettujen seteleiden saatavuuteen, euron väärentämisessä. Henkilöstövaihdossa ja teknisessä koulutuksessa, kuten rahanväärentämisen tutkintatekniikoihin liittyvässä Italian CCAFM:n henkilöstövaihdossa (SEITACC-2) ja Espanjan BIBE:n vuonna 2023 Latinalaisen Amerikan maiden asiantuntijoille järjestetyssä rahan väärentämistä koskevassa koulutuksessa, käsiteltiin myös väärennösten levittämistä pimeässä verkossa / internetissä.

Lisäksi tilattiin elokuvaseteleitä, rekvisiittajäljitelmiä ja muita muunneltuja seteleitä koskeva tutkimus, jonka yleisenä tavoitteena oli täydentää ja kehittää edelleen komission, EKP:n ja Europolin tähän mennessä tekemien analyysien tuloksia. Tutkimuksessa kartoitettiin elokuvasetelien, rekvisiittajäljitelmien ja muiden muunneltujen seteleiden tuotantoa, jakelua ja liikkeelle laskemista EU:ssa ja kansainvälisesti. Tutkimuksessa analysoitiin EU:n, jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden lainvalvontaviranomaisten ja oikeuslaitoksen lähestymistapoja ilmiöön. Näin edistetään EU:n yhteisen lähestymistavan kehittämistä tämän uhan torjumiseksi.

4. Laadullisten ja määrällisten indikaattorien seuranta

Asetuksen (EU) 2021/840 12 artiklan 3 kohdassa säädetään, että tässä kertomuksessa olisi otettava huomioon Perikles IV -ohjelman laadulliset ja määrälliset indikaattorit. Vuotuiset tiedot näistä indikaattoreista ovat seuraavat:

1. **Havaittujen eurovääreennösten lukumäärä (setelit: 476 000 vuonna 2023 / kolikot: 414 406 vuonna 2023):** Tällä indikaattorilla pyritään pitämään havaittujen eurovääreennösten lukumäärä (setelit ja kolikot) hallinnassa ± 5 prosentin vaihteluvälillä verrattuna vuosien 2014–2020 keskiarvoon (671 000/174 112). Väärennettyjen seteleiden määrä on tavoiteltua pienempi ja kolikoiden määrä tavoiteltua suurempi. On kuitenkin huomattava, että ohjelman ja näiden indikaattoreiden välinen yhteys on ainoastaan epäsuora, sillä useilla ulkoisilla tekijöillä on tärkeä asema indikaattoreiden kehityksessä. Näihin ulkoisiin tekijöihin kuuluvat poliisin tutkintatoimien edistyminen ja väärennösten tuotannon määrä.
2. **Suljettujen rahanväärennyspisteiden lukumäärä (yhdeksän vuonna 2023):** Suljettujen rahanväärennyspisteiden lukumäärää koskevan indikaattorin osalta tavoitteena on pitää lukumäärä hallinnassa ± 10 prosentissa verrattuna vuoden 2019 lukumäärään (22). Suljettujen rahanväärennyspisteiden lukumäärä vuonna 2023 oli tavoiteltua pienempi. Kuten indikaattorin 1 yhteydessä selitetään, ohjelman ja tämän indikaattorin välinen yhteys on ainoastaan epäsuora, sillä useilla ulkoisilla tekijöillä on tärkeä asema indikaattoreiden kehityksessä.
3. **Ohjelmaan hakeneiden yksittäisten toimivaltaisten viranomaisten lukumäärä (kahdeksan vuonna 2023):** Tällä indikaattorilla pyritään mittaamaan toimivaltaisten viranomaisten kiinnostusta ohjelmaan. Vuoden 2024 tavoitteeksi asetettiin 12 ja vuoden 2027 tavoitteeksi 24. Se, että yksittäisten hakijoiden määrä saavutti kolmantena toteutusvuonna 70 prosenttia vuodelle 2024 asetetusta välitavoitteesta, vastaa odotuksia.
4. **Ohjelmasta rahoitettuihin toimiin osallistuneiden tyytyväisyysaste (98,97 % vuonna 2023):** Tällä indikaattorilla mitataan koulutusten laatua niihin osallistuneiden arvion pohjalta. Tavoitteeksi asetettiin 75 prosenttia. Positiivisen palautteen osuus on merkittävästi korkeampi kuin asetettu tavoite.
5. **Aikaisempiin Perikles-toimiin jo osallistuneilta saatu palaute siitä, miten ohjelma on vaikuttanut niiden toimiin euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä (98,31 % vuonna 2023):** Tällä indikaattorilla mitataan ohjelman toimien kestävyyttä. Tavoitteeksi asetettiin 75 prosenttia. Positiivisen palautteen prosenttiosuus on merkittävästi korkeampi kuin asetettu tavoite.

5. Päätelmät ja jatkotoimet

Perikles IV -ohjelma on edeltäjänsä tavoin edelleen tärkeä ja tehokas väline rahanväärentämisen torjunnassa. Ohjelman välityksellä tuetaan tutkimuksia, pidetään yllä ja kehitetään yhteistyötä ja vaihdetaan parhaita käytäntöjä kaikkien niiden toimijoiden keskuudessa, jotka osallistuvat euron suojaamiseen väärentämiseltä. Tämän vahvistaa myös se, että vuonna 2023 sen kokonaistalousarviosta sidottiin 99,88 prosenttia, mikä kertoo jäsenvaltioiden kiinnostuksesta ohjelmaa kohtaan.

Komissio toimittaa säännöllisesti ohjelmasta tuettujen toimien tulokset eurovääreennösten torjunnan asiantuntijaryhmälle. Vuonna 2023 järjestettiin kolme asiantuntijaryhmän kokousta. Koska ohjelmassa keskitytään yksinomaan euron suojeluun tietyn järjestäytyneen rikollisuuden muodon eli euron väärentämisen ehkäisemisellä ja torjumisella, se on hyvin yhdenmukainen muiden asiaan liittyvien unionin tason ohjelmien ja toimien kanssa ja täydentää niitä. Ohjelma on selvästi yhdenmukainen naapuruuspolitiikan ja laajentumisneuvottelujen pääosaston ***teknisen avun ohjelman (TAIEX)*** kanssa. Teknisen avun ohjelmaa käytetään useimmiten liittymisneuvottelujen tukena, ja muuttoliike- ja sisäasioiden pääosaston sisäisen turvallisuuden rahaston poliisiyhteistyötä koskevan osion[10] kanssa, joka kattaa rikosten ehkäisyn ja torjunnan yleisellä tasolla. Koska rahan väärentäminen on otettu yhdeksi EMPACTin[11] operatiivisen toimintasuunnitelman painopisteistä, komissio koordinoi toimintaansa tiiviisti EMPACT-vastuutahon kanssa, jotta nämä kaksi rahoituslähdettä täydentäisivät toisiaan mahdollisimman laajasti.

Ohjelman täytäntöönpanon tulosten ja eurovääreennösten torjunnan asiantuntijaryhmän keskustelujen kohteena olevien uusien uhkien jatkuvan analyysin pohjalta vuoden 2024 painopisteet ovat seuraavat[12]:

- sellaisten toimien tukeminen, joiden tarkoituksena on parantaa väärennösten tuotannosta ja jakelusta erityisesti kärsivien jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä
- niiden kolmansien maiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön edistäminen, joissa on epäilyjä tai näyttöä väärennettyjen eurojen tuotannosta
- tehokkaan kehyksen ylläpitäminen euron suojaamiseksi Kaakkois-Euroopassa
- ajankohtaiset kysymykset:
    - väärennösten ja korkealaatuisten komponenttien jakelu pimeässä verkossa sekä verkossa saatavilla olevat, rekvisiitaksi tarkoitetut ”elokuvasetelit” (movie money ja prop copy) (mukaan lukien muunnellut setelit)
    - kansallisten keskustoimistojen perustamisen/vahvistamisen tukeminen
    - eurokolikot: korkealaatuisten väärennösten torjuminen, asetuksen (EU) N:o 1210/2010 täytäntöönpano ja kiertoon kelpaamattomien eurokolikoiden käsittely.

[10] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 513/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, poliisiyhteistyön, rikollisuuden ehkäisemisen ja torjumisen sekä kriisinhallinnan rahoitusvälineen perustamisesta osana sisäisen turvallisuuden rahastoa ja neuvoston päätöksen 2007/125/YOS kumoamisesta (EUVL L 150, 20.5.2014, s. 93).

[11] Euroopan monialainen rikosuhkien torjuntafoorumi EMPACT on EU:n jäsenvaltioiden turvallisuusaloite, jonka puitteissa määritellään ja priorisoidaan järjestäytyneen ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden aiheuttamat uhat ja puututaan niihin. EMPACTista tuli vuonna 2021 pysyvä väline järjestäytynyttä ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta koskevan EU:n toimintapoliittisen syklin pysyvästä jatkamisesta annettujen neuvoston päätelmien myötä. Bulgaria on teollis- ja tekijänoikeusrikoksia sekä tavaroiden ja valuuttojen väärentämistä koskevan EMPACT-painopisteen liikkeellepaneva jäsenvaltio.

[12] Vuoden 2024 ohjelman painopisteet ovat olennainen osa vuotuista työohjelmaa, joka on liitetty Perikles IV -ohjelman rahoituksesta ja vuotuisen työohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2024 30 päivänä tammikuuta 2023 annettuun komission päätökseen (C(2024) 474 final).